

Равандҳои муносири муносибатҳои байналхалқӣ, қонуниятӣ сиёсӣ ва давлатӣ тақозо мекунад, ки кишварҳо дар ҳар шакле бо ҳам дар иртиботи кавӣ бошанд ва кайфияти тақвияти муносибатҳо сатҳи ҳамкориҳо ба дараҷаи баландтар, ки онро зерини мафҳуми “шарикӣ стратегӣ” ифода мекунад, мерасонад. Ба ин мазмун, агар ҳамкорию муносибот дар сатҳи баланд қарор гирифта, дар арсаи муқолимот бовару итминони тарафайн ва ҳусни тафохум мавқеи меҳвари дошта бошад, бидуни шубҳа, ин нава давлатхоро давлатҳои шарик ва ниҳоятан, шарикӣ стратегӣ меноманд. Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон Федератсияи Русия симболи шарикӣ ва ҳамшарикӣ стратегиро дошта ва дорад. Солҳои тӯлонӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Русия муносибати дӯстона ва бародарона дорад. Муносибатҳои дипломатӣ миёни ин ду давлат дар марҳилаи нави таърихӣ (манзур қамони соҳибистиклоли аст) 8 апрели соли 1992 шурӯъ шуд. Қаблан дар ҳудуди аморсолори ва давлати Шӯравӣ тарҳи муносиботи дутарафа рехта шуда буд, вале даврано мутақовит буданд. Аммо муносибатҳои Русияву Тоҷикистон дар марҳилаи нави таърихӣ бо ду санади тарафайн -- «Муоҳида дар ҳусуси дӯстӣ, ҳамкори ва муқоидати мутақобила байни Федератсияи Русия ва Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва «Қозишнома байни Федератсияи Русия ва Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳамкори дар соҳаи ҳарбӣ», ки 25 майи соли 1993 дар шаҳри Москва аз қониби Президенти Русия Борис Николаевич Елцин ва Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов ба тасвиб расидаанд, пайванд ҳӯрдаанд. Асноди маққур то имрӯз эътибори сиёсӣ ва қувваи ҳуқуқии ҳудро аз даст нақода, мавриди истифода қарор доранд.

Тибқи маълумоти таҳлилии Вазорати қорҳои қоричӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар 27 соли ҳамқорихои мутақобил (1992-2019) миёни ду кишвар зиёда аз 237 шартномаи байнидавлатӣ ва байниидораи ба имзо расидааст. Ҳар ду қониб имрӯз зиёда 28 сол мешавад, ки бо ҳам узви аъзои СММ, ИДМ, Қозмони Паймони Амнияти Дастанамъи ва Қозмони Ҳамқорихои Шанхай мебошанд.

Илова бар воҳӯриҳои дучониба, Президентҳои Русия ва Ҷумҳурии Тоҷикистон муқтазам мулоқот намода, маъсалаҳои ҳамқорӣи Русия ва Тоҷикистонро дар доираи сафарҳои қори ва форумҳои гуногуни байналмилалӣ, маҳсусан дар қаласаҳои Шӯрои Сарони Давлатҳои ИДМ, Шӯрои байнидавлатӣи Иттиҳоди Иқтисодӣи Авруосиё (аз соли 2015 - Шӯрои Олии Иқтисодӣи Авруосиё), воҳӯриҳои Шӯрои амнияти кишварҳои узви СПАД, саммитҳои Қозмони Ҳамқорӣи Шанхай барраси менамоянд.

Бояд тазаққур дод, ки дар таҳқими муносибатҳои иттиҳоди ва шарикӣ тақвият ва рушди робитаҳои дучониба муносибатҳои сарони давлатҳо нақши қалиди доранд. Намунаи барқастаи қунин муносибатҳо таширф ва сафарҳои расми ва давлатӣи онҳо ба

кишварҳои якдигар аст. Ин сафарҳо хусусияти доими гирифта, аксаран бо натиҷаҳои дилхоҳ анҷом меёбанд. Аз ҷумла, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон апрели 2001, июни 2004, июли 2007, октябри 2007, августи 2013, феввали 2014 ба Русия сафарҳои расмӣ анҷом дод. Боздидҳои Президенти Русия В.В.Путин аз Тоҷикистон ноябри соли 1999, июли 2000, октябри 2001, апрели 2003, октябри 2004, августи 2008, сентябри 2011, октябри 2012 сурат гирифтанд. Ин ташрифот ва сафарҳо, ҳам аз нигоҳи фосилави ва ҳам аз нигоҳи муҳтаво ҷидди буда, аз сатҳи баланди робитаҳои дӯстона гувоҳи медиҳанд. Дар ҷараёни ин ташрифот масъалаҳои муҳими давлатию сиёсӣ, минҷумла баҳамонии Тоҷикистону Русия дар соҳаҳои ҳарбӣ ва сарҳадот, таъмини амнияти минтақа, тавсеаи иртибототи тичоратӣ ва иқтисодӣ, танзими муҳоҷирати меҳнати ва амсоли инҳо баррасӣ гардида, як қатор созишномаҳо оид ба татбиқи лоиҳаҳои бузурги соҳаҳои оби-барқи, фулузоти ранга, истихроҷи нафту газ ва заҳири табиӣ ба имзо расиданд.

Муносибатҳои мутақобилан судмандӣ ду кишвар дар доираи ташрифи расмӣ Президенти Русия В.В. Путин ба Тоҷикистон 5 октябри 2012 густариш ёфт. Дар ҷараёни ташрифоти мазкур санадҳо оид ба ҳамкори дар соҳаи низомӣ, энергетика, расондани маводи нафти ва вуҷъати ҳамкори дар соҳаи муҳоҷират ба тасвӣб расиданд. Соли 2013 чихати татбиқи ин санадҳо Созишномаҳои байниҳукумати қабул гардида, тибқи он ба маҳсулоти нафтии аз Русия ба Тоҷикистон воридшаванда нархи имтиёзнок муқаррар карда шуд. Шароити будубоши муҳоҷирони тоҷик дар Русия беҳтар карда шуда, муҳлати қор ва сабти номнависи онҳо таъдид гардид. Бо тавачҷух ба ин, Федератсияи Русия ба унвони шарик ва ҳамшарикӣ стратегӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон аз оғози муносибот то имрӯз маҳсуб меёбад. Ин нуқта на як ё ду маротиба, балки садҳо маротиба аз ҷониби шахсиятҳои олимартабаи ҳар ду кишвар садо додаанд. Аз ин ҷост, ки раҳбарияти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯзҳои аввали қасби Истиклолияти давлати мавқеи бародари ва ҳамшириқор дар нисбати Федератсияи Русия интиҳоб кардааст ва дар ин росто қадамҳои устувор мебардорад. Гузашта аз ин, ташрифоти расмӣ ҷандинақаратаи Сарвари давлати Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Русия ва мулоқоти ӯ бо элитаи сиёсӣ фарҳангии кишвар баёнғари он аст, ки Тоҷикистон ҳамеша дар масири ҳамшарикӣ бо давлат ва ҳамгирӣ бо ҷаъолони маданияи руси ҳаракат мекунад. Аз ҷониби дигар, тайи зиёда аз дусад соли ахир мардуми тоҷик бо ҳалқи рус дар як ҷазо зиндагӣ карда, табодули фарҳангу ҳунар ва афқору маънавиёт намудаанд. Давлати Русия дар симои Президент В.В. Путин ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар симои Президенти мамлақат Эмомалӣ Раҳмон чихати соҳтани ҷазои якдилию ҳамбастагӣ ва ҳамгирӣ сиёсӣ иҷтимоӣ ва иқтисодӣ мадания саъю талоши фаровон мебарзанд. Беҳуда нест, ки Сарвари давлат Эмомалӣ Раҳмон ҳанӯз дар доираи «Ҷаъми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар таърихи 23 апрели соли 2014 ба масъалаи рушду тавсеаи муносибати Тоҷикистону Русияро таваққуф намуда, афзуда буд: «Тавсеаву рушд ва густариши муносиботи дарозмуддату босуботи Тоҷикистон бо шарикӣ асосии стратегӣ мо – Федератсияи Россия низ аз ҳадафҳои асосӣ моост. Аслан сатҳ, маъмур ва муҳтавои равобити гуногунҷанбаи Тоҷикистону Россияро на танҳо маъфиятҳои геополитики ва прагматизми иқтисодӣ, балки ҳамҷунин заминаҳои маънави, фарҳанги ва пайвандҳои инсонӣ муайян месозанд...». Аз ин ҷост, ки сафари расмӣ Президенти мамлақат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Русия далели дигари ҳамкорӣ

мутакобилан судманди ду кишвар буда, раванди хамшарикии стратегиро дар марҳилаи сифатан нав таҳкиму тақвият мебахшад.

Албатта, раванди мухочирати меҳнати, ки солхост чомеаи тоҷикиро дунбол мекунад, як дарача мушкилотро ба вучуд меоварад. зеро ки қисмати зиёди шаҳрвандони мамлакати мо ба Русия мераванд. Интиҳоби Русия ба унвони макони қору сукунат аз қаробати фикри, назари, фарҳанги ва маънавии ду халқ – тоҷику рус дарак медиҳад. Дар зимн, аз нимаи дуҷуми солҳои навадуми асри бисит шурӯъ қарда, қардуми Тоҷикистон ба Русия мухочират намуданд ва то имрӯз мсаъалаи мухочирати меҳнати ба сифати масъалаи қалиди дар сиёсати давлати Тоҷикистон қойқои махсус дорад. Нақояд фаромӯш қард, ки мухочирати меҳнати раванди фарогирест, ки ба ҳамаи давра ва марҳилаҳои таърихи ҳос аст ва кишвар ва ё давлате ба мушоҳида намерасад, ки аз ин қараёни умуми воқаста нақошад. Аз қадимтарин қамонҳо то ба имрӯз инсоният ва дар маҷмӯъ, қомеаҳо дар қазои мухочират қарор доштаанд ва ногузир онро ҳамаҷун зарурати таърихи ва падидаи иҷтимои пазируфтаанд. Ниёзу ҳосҳои иҷтимои, ахлоқи, модди, мадани ва ҳунари қардуми як минтақаро ба минтақаи дигар мухочир намудааст.

Аммо раванди мухочирати меҳнати дар шароити муосири қаҳонишави ба як падидаи муқаррари тақдил ёфтааст ва солана миллионҳо нафар соқинони як минтақа ба минтақаи дигари сайёра мухочир мешаванд. Ба ҳисоби миёна, имрӯз зиёда аз 200 миллион нафар қардуми сайёра дар мухочирати меҳнати қарор доранд. Албатта, дар ин миён мухочирати иҷбори, ки бо назардошти воқеиятҳои талхи таърихи иттифок афтадааст, раванди муътадили иҷтимои нест. Қатъи назар аз ин, кишвар ва давлатҳои зиёди минтақаи ва қаҳони дар рӯёруйи раванди мухочирати меҳнати қарор доранд ва ҳамаҷуза бо мушкилоти мигратсионии бархӯрд мекунанд. Бемуқобо, дар шароити феъли ҳеҷ кишвар ва давлате бидуни дарқари бо ин раванд буда наметавонад ва ҳамаи онро ба унвони воқеияти қамони, макони ва таърихи мешиносанд.

Қардуми Қумҳурии Тоҷикистон низ аз ин раванд истисно нестанд ва бо назардошти имқонот ва шароити зисти ҳамасола насли қавони кишвар ба мухочирати меҳнати қалб мешаванд. Насли қавони кишвар бештар ба мухочирати меҳнати тамоҷул дорад ва ин ҳолати табиист, зеро ки қавони имрӯза дунёро дидан меҳоҳад ва дар ростии қаҳду талошқояш қарои ҳуд зиндагии шоистаро муҳайё месозад. Ошнои бо васоити муосири техники, технологияи инноватсионии ва машғулият дар қазои маҷози тафакқури қавони имрӯзаро боз қардааст. Бо мақсади дарёфти имқоноти бештари қору фаъолият ва таҳсилу тадрис қавонон масири мухочиратро интиқоб мекунанд. Аз ин қост, ки мухочирати меҳнати раванди умумиинсонист ва василаи тамоси фарҳанги ҳунари ва моддию маънави ба шумор меравад.

Аз тарафи дигар, чараёни мухочирати меҳнати талабот ва махсусиятҳои худро дорад. Донишони забону таърих, риояи талаботи шахрванди, эҳтиром ба арзишҳои миллию буми, урфу одат ва суннатҳои кишвар аз мушаххасоти чараёни мухочирати меҳнати махсуб меёбанд. Дар ин замина давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон як қатор қорабиниҳоро роҳандози намудааст ва минбаъд ҳам ҷиҳати дар сатҳи зарури анҷом гирифтани раванди мухочирати меҳнати аз тамоми имкониятҳо истифода мебарад. Таъини чанд соли ахир давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар заминаи мухочирати меҳнати бо кишварҳои гуногун, аз ҷумла Федератсияи Русия созишномаҳо ба тасвиб расонидааст. Ҳамчунин барои боло бурдани сатҳи саводи мухочирони меҳнати курсҳои мухтасари бозомӯзи таъсис ёфта, шумораи ихлосмандони он сол ба сол афзун мегардад. Илова бар ин, бо ҷалби мутахассисони варзида ҳамасола курсҳои мавсимии омӯзиши ташкил шуда, дар баробари омӯзиши забонҳои русию англисӣ ба мухочирони оянда нозукиҳои ҳуҷҷатгузори ва будубош дар кишвари бегона, шароити касбу кор, талаботи рӯзмарра, тарзи муомилаю муошират бо шахрвандони мамлақати мавриди назар ва амсоли инҳо омӯзонида мешаванд.

Аминем, ки дар доираи сафари расмӣ Президенти мамлақат ба Русия бисёр мушкилот, аз ҷумла масъалаи мухочирати меҳнати, ки аз он дар расонаҳои мустақил ва шабакаҳои иҷтимоӣ зиёд сӯйистифода мешавад, мавриди баррасӣ қарор гирифта, дар ин замина асноди дучониба ба тасвиб мерасанд. Ҳамзамон мулоқоти Сарвари давлат бо донишҷӯён, намояндагони диаспораҳои тоҷик ва аҳли фарҳангу маскунини тоҷиктабори Русия боиси таҳкиму тақвият ёфтани раванди ҳамбастагии милли мегардад.

Ҳулоса сафари навбатии Сарвари давлат ба Русия саҳифаи навро дар таҳкими муносибатҳои дучонибаи миёни ду кишвари дӯст боз қарда, ба рушди ҳамкории фарогир дар тамоми соҳаҳои имконпазир ба манфиати халқҳои муқимат ҳоҳад қард.

Фаридуни Ориёӣ

15 апрели соли 2019